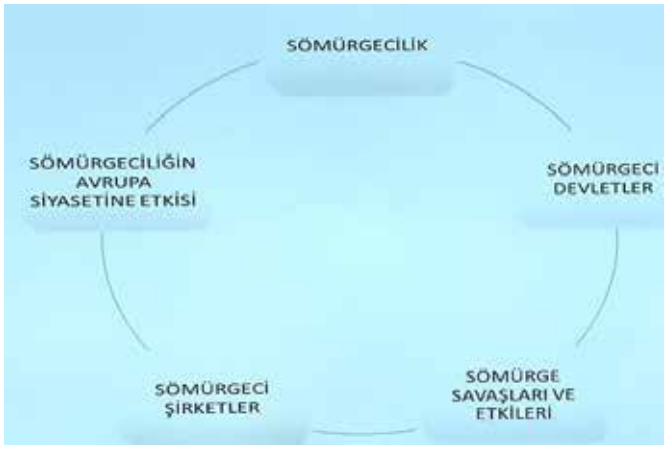
TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

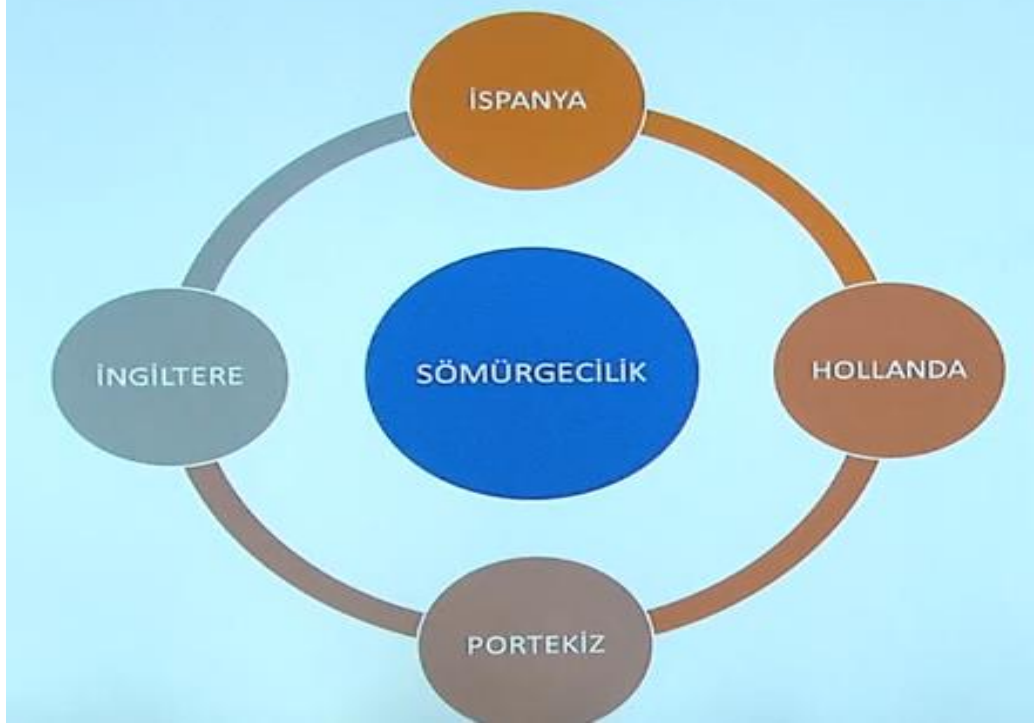
KONU XVII VE XVIII. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ'NDE VE AVRUPA'DA DENİZCİLİK FAALİYETLERİ

Sömürgecilik, bir devletin kendi sınırları dışında kalan genelde deniz aşırı toprakları askeri müdahale başta olmak üzere çeşitli yollarla ele geçirmesi ve orada hâkimiyet kurup yerli toplumlar üzerinde siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda üstünlük sağlayarak bunların her türlü imkanlarını kendi menfaati için yağmalamasıdır.

Sömürgecilik Faaliyetlerinde Öne Çıkan Devletler Hangileriydi?

İspanya, Portekiz, Hollanda, Fransa ve İngiltere gibi Avrupalı güçler, XVII. yüzyılın başından itibaren uyguladıkları stratejilerle denizlerde küresel ölçekli ticari ve askerî faaliyetlere girişti. Coğrafi Keşifler sonucunda Portekizliler ve İspanyollar yeni yerler ve deniz yolları keşfederek sömürgeler oluşturdu.

Portekiz ve İspanya ile başlayan daha sonra İngiltere, Hollanda ve Fransa ile devam eden sömürgecilik faaliyetleri; Uzak Doğu'da Hindistan, Endonezya, Çin ve bu bölgede yer alan yüzlerce adayı sömürge hâline getirdi. XVI. yüzyıl sonunda ağır bir mağlubiyete uğratan İngiltere, İspanya'nın deniz hâkimiyetine son verdi. Bir ada devleti olmasının sağladığı avantajla hızlı bir şekilde dünya ticaretine açılan **İngiltere**, XVII. yüzyılda İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'ni kurarak İngiliz sömürgeciliğinin ilk ciddi temelini attı.

XVI. yüzyıl sonunda denizaşırı ülkelere açılmak için büyük çaba harcayan Hollanda ise İspanyol ve Portekiz sömürgelerine saldırılar düzenlemeye başladı.

Bu faaliyetler kapsamında Hollanda, XVII. yüzyıl başlarında Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'ni kurdu. Bu şirket sayesinde Hollandalılar, Ümit Burnu'ndan Doğu Hint adalarının ucuna kadar uzanan bölgede büyük bir sömürge imparatorluğu meydana getirdi. Böylece Hollanda ticari ve mali gücü ile kısa zamanda Avrupa'nın önde gelen devletlerinden biri oldu.

Dönemin diğer bir deniz gücü olan **Fransa,** XVI. yüzyılda siyasi istikrarını sağlayarak sanayisini ve özellikle de deniz ticaretini güçlendirdi. Ardından denizaşırı bölgelerde yayılma faaliyetlerine girişen Fransa, Amerika kıtasına açılarak zenginliğini artırmaya çalıştı.

Okyanuslarda hâkimiyet kurmak isteyen Avrupalı deniz güçleri arasında, kıyasıya mücadeleler yaşandı. Hollanda, XVII. yüzyıl başlarında Amerika kıtasında da sömürgeler elde etmek için Portekiz ve İngiltere ile savaştı. XVII. yüzyıl ortalarına doğru dünyanın en büyük deniz ticaret filosuna sahip olan Hollanda, dünyanın her yerinde ticaret yapmaya başladı. Bu durum İngilizleri tedirgin etti ve sömürge rekabeti nedeniyle XVII. Yüzyıl sonlarına kadar İngiltere-Hollanda Savaşları yaşandı. Bu savaşlar sonucunda Hollanda bazı kolonilerini İngilizlere kaptırdı ve Hollanda'nın okyanuslardaki gücü zayıfladı. Hem Amerika'da hem de Asya'da yayılmaya devam eden İngiltere, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Kuzey Amerika'daki Fransız sömürgelerini de ele geçirdi. Böylece İngiltere, denizlerdeki üstünlüğünü ve sömürgeciliğini pekiştirmiş oldu.

SORULAR

1-**Aşağıdakilerden hangisi XVII. yüzyılda denizaşırı sömürge elde edemeyen Avrupa devletlerinden biridir?**

A) İngiltere B) Avusturya C) Fransa
D) Portekiz E) İspanya **Cevap: B**

2-Akdeniz'de kıyısı bulunan ülkeler, Coğrafi Keşifler öncesinde ticarî açıdan önemli gelirlere sahipken, keşifler sonrası Atlas Okyanusu'na komşu olan ülkelerin ticareti gelişince Akdeniz ticareti eski önemini yitirdi.

Verilen bilgiler dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Venedik ve Ceneviz gibi devletler olumsuz etkilendi.

B) Avrupa ülkeleri alternatif ticaret yollarına yöneldi.

C) İspanya ve Portekiz devletlerinin ekonomileri güçlendi.

D) Osmanlı Devleti ticari gelirleri azaldı.

E) Rusya'nın deniz ticareti sayesinde ekonomisi güçlendi. **Cevap: E**

3-Batılı tüccarların Osmanlı topraklarındaki ticari faaliyetlerini XVIII. yüzyılın başlarından itibaren arttırdıkları görülmektedir. Bu dönemde Hollanda ve İngiltere gibi sömürge sahibi Avrupa devletleri başta olmak üzere, Avusturya, Rusya, Orta ve Doğu Avrupa devletlerinin Osmanlı ekonomisindeki payı belirgin bir şekilde artış göstermektedir.

Verilen bilgiye göre aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Avrupa'nın öncü sömürgeci devletleri İngiltere ve Hollanda'dır.

B) Avrupa Devletleri sömürgecilik faaliyetleri ile uğraşmışlardır.

C) Osmanlı Devleti'nin ekonomik yapısında ihracat ön plana çıkmıştır.

D) Osmanlı Devleti'nin yerli tüccarları eski gücünü kaybetmeye başlamıştır.

E) Avrupa devletleri Osmanlı Devleti'nin dış ticaretinde etkin rol oynamışlardır. **Cevap: C**